

Lý thuyết Địa lý 10 bài 33: Một số hình thức chủ yếu của tổ chức lãnh thổ công nghiệp

A/ Lý thuyết

1/ Vai trò của tổ chức lãnh thổ công nghiệp

- Sử dụng hợp lý nguồn tài nguyên thiên nhiên, vật chất, lao động.
- Nước đang phát triển: Góp phần thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

2/ Một số hình thức của tổ chức lãnh thổ công nghiệp

a/ Điểm công nghiệp

- Khái niệm: Là HTTC đơn giản nhất, trên đó có một, hai hoặc ba xí nghiệp phân bố ở nơi có nguồn nguyên liệu, nhiên liệu với chức năng khai thác hay sơ chế nguyên liệu hoặc ở những điểm dân cư nằm trong vùng nguyên liệu nông lâm, thủy sản đồng nhất với một điểm dân cư.

- Đặc điểm:

- + Gồm 1 2 xí nghiệp gần nguồn nguyên, nhiên liệu công nghiệp hoặc vùng nguyên liệu nông sản.
- + Giữa các xí nghiệp ít hoặc không có mối liên hệ giữa các XN.
- + Phân công lao động về mặt địa lí, độc lập về kinh tế, công nghệ sản phẩm hoàn chỉnh.

b/ Khu công nghiệp tập trung

- Khái niệm: Khu vực đất đai có ranh giới rõ ràng, vị trí thuận có kết cấu hạ tầng tương đối tốt và khả năng cạnh tranh trên thị trường thế giới.

- Đặc điểm:

- + Tập trung tương đối nhiều các xí nghiệp với khả năng hợp tác sản xuất cao, có ưu đãi riêng.

- + Chi phí sản xuất thấp, có các xí nghiệp dịch vụ hỗ trợ.
- + Sản phẩm vừa phục vụ trong nước, vừa xuất khẩu. Ví dụ: Khu công nghiệp Bắc Thăng Long.

c/ Trung tâm công nghiệp

- Khái niệm: Hình thức tổ chức lãnh thổ công nghiệp ở trình độ cao, gắn với đô thị vừa và lớn, có vị trí thuận lợi.

- Đặc điểm:

- + Gồm nhiều khu công nghiệp, điểm công nghiệp và nhiều xí nghiệp công nghiệp có mối liên hệ chặt chẽ về sản xuất, kỹ thuật, công nghệ.
- + Có các xí nghiệp hạt nhân(thể hiện hướng chuyên môn hóa).
- + Có các xí nghiệp bổ trợ, phục vụ. Ví dụ: TP HCM, Hà Nội, Thái Nguyên...

d/ Vùng công nghiệp

- Khái niệm: Đây là hình thức cao nhất của tổ chức lãnh thổ công nghiệp.

* Đặc điểm: Chia làm hai vùng

- Vùng công nghiệp ngành: là tập hợp về lãnh thổ các xí nghiệp cùng loại.

- Vùng công nghiệp tổng hợp:

- + Gồm nhiều điểm, khu công nghiệp, trung tâm công nghiệp có mối liên hệ sản xuất và nét tương đồng trong quá trình hình thành công nghiệp.
- + Có một vài ngành công nghiệp chủ yếu tạo nên hướng chuyên môn hóa.
- + Có các ngành phục vụ, bổ trợ.
- + Ví dụ: Vùng Loren (Pháp), vùng công nghiệp Đông Nam Bộ (Việt Nam).

B/ Bài tập minh họa

Bài tập 1: Em hãy nêu ví dụ cụ thể về các hình thức tổ chức lãnh thổ công nghiệp có mặt ở Việt Nam hay địa phương?

+ Điểm công nghiệp: sản xuất vật liệu xây dựng ở Đồng Hới (Quảng Bình); chế biến nông sản ở Bảo Lộc (Lâm Đồng); khai thác, chế biến lâm sản ở Pleiku (Gia Lai),...

+ Khu công nghiệp: khu chế xuất (KCX) Tân Thuận. KCX Linh Trung, KCX Tân Tạo (TP. Hồ Chí Minh), khu công nghiệp (KCN) Nội Bài, KCN Thăng Long (Hà Nội), KCN Biên Hòa 1, 2, KCN Nhơn Trạch 1, 2, 3, KCN Sông Mỹ (Đồng Nai), KCN Sóng Thần 1, 2 (Bình Dương),...

+ Trung tâm công nghiệp: Hà Nội, Hải Phòng, TP. Hồ Chí Minh, Đà Nẵng, Nha Trang. Thủ Dầu Một, Biên Hòa, Vũng Tàu, cần Thơ,...

+ Vùng công nghiệp: Theo quy hoạch của Bộ Công nghiệp (năm 2001), cả nước được chia thành sáu vùng công nghiệp:

+ Vùng 1: Các tỉnh trung du và miền núi Bắc Bộ, trừ Quảng Ninh.

+ Vùng 2: Các tỉnh thuộc Đồng bằng sông Hồng và Quảng Ninh, Thanh Hóa, Nghệ An. Hà Tĩnh.

+ Vùng 3: Các tỉnh từ Quảng Bình đến Ninh Thuận.

+ Vùng 4: Các tỉnh thuộc Tây Nguyên (trừ Lâm Đồng).

+ Vùng 5: Các tỉnh Đông Nam Bộ và Bình Thuận, Lâm Đồng.

+ Vùng 6: Các tỉnh thuộc Đồng bằng sông Cửu Long.

Bài tập 2: Em hãy nêu những đặc điểm chính của các hình thức lãnh thổ công nghiệp?

+ Điểm công nghiệp

+ Đồng nhất với một điểm dân cư.

+ Gồm một đến hai xí nghiệp nằm gần nguồn nguyên nhiên liệu công nghiệp hoặc vùng nguyên liệu nông sản.

+ Không có mối liên hệ giữa các xí nghiệp.

- Khu công nghiệp tập trung:

- + Khu vực có ranh giới rõ ràng (vài trăm ha), có vị trí thuận lợi (gần cảng biển, quốc lộ lớn, gần sân bay).
- + Tập trung tương đối nhiều các xí nghiệp với khả năng hợp tác sản xuất cao.
- + Sản xuất các sản phẩm vừa để tiêu dùng trong nước, vừa xuất khẩu.
- + Có các xí nghiệp dịch vụ hỗ trợ sản xuất công nghiệp.

- Trung tâm công nghiệp:

- + Gần với đô thị vừa và lớn, có vị trí địa lý thuận lợi.
- + Bao gồm khu công nghiệp, điểm công nghiệp và nhiều xí nghiệp công nghiệp có mối liên hệ chặt chẽ về sản xuất, kỹ thuật, công nghệ.
- + Có các xí nghiệp nông cốt (hay hạt nhân).
- + Có các xí nghiệp bổ trợ và phục vụ.

- Vùng công nghiệp:

- + Vùng lãnh thổ rộng lớn.
- + Bao gồm nhiều điểm, khu công nghiệp, trung tâm công nghiệp có mối liên hệ về sản xuất và có những nét tương đồng trong quá trình hình thành công nghiệp.
- + Có một vài ngành công nghiệp chủ yếu tạo nên hướng chuyên môn hóa.
- + Có các ngành phục vụ và bổ trợ.

Mời bạn đọc tham khảo thêm nhiều tài liệu ôn tập Địa lý lớp 10 khác như:

Trắc nghiệm Địa lý 10: <https://vndoc.com/trac-nghiem-dia-ly-10>

Giải bài tập Địa Lý 10: <https://vndoc.com/giai-bai-tap-dia-ly-10>